

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Profesor Universitar, fost Procuror-general la Curtea de casație

PRIM-REDACTOR: **ION N. CESADESCU**REDACTOR-PROPRIETAR: **I. S. CODREANU****ABONAMENTUL**

Pe an, în România, cu Tabla... 15 lei
 6 luni... 20
 3 luni... 10
 Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
 sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
 Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

Comitetul de redacție al «Curierului Judiciar», aduce cu bucurie la cunoștința cititorilor săi că distinsul și savantul profesor universitar, d-l D. ALEXANDRESCO, a binevoit a primi direcțiunea acestei reviste pe care o arusese înainte de regretatul Căru Oeconomu.

Nu avem nevoie să mai arătăm că prin reluarea direcției de către acest distins jurisconsult, Revista Curierul Judiciar câștigă pe lângă un asiduu colaborator și întâietatea printre revistele similare din țară.

Cu această ocaziune anunțăm cu plăcere intrarea în Comitetul de redacție a d-lor: I. PERETZ, doctor în drept, profesor definitiv la Facultatea juridică din Iași, autor distins al mai multor scrieri de valoare în ramura Istoriei dreptului; ALEX. ST. MANDREA, un distins judecător al Tribunalului Fălciu și vechiu colaborator al acestei reviste și PETRE VASILESCU, doctor în drept din Paris, licențiat în filozofie, avocat la Ploiești, destul de cunoscut cititorilor noștri prin importante sale studii de drept comercial ce a publicat în anul trecut în Curierul Judiciar.

S U M A R

Proiectul de lege al asigurărilor contra accidentelor muncii din 1906 de d-l profesor I. Tănoveanu.

JURISPRUDENȚA:

Curtea de apel din Galați, s. II: Menachem Zosmer, cere înscrierea în listele electorale, cu o Notă de d-l Anibal Teodorescu.

PROIECTUL DE LEGE AL ASIGURĂRILOR

CONTRA

ACCIDENTELOR MUNCII DIN 1906

Fiindcă acum este la ordinea zilei o lege asupra accidentelor muncii, credem că e bine să publicăm proiectul de lege care fusese elaborat în anul 1906 de d-l Victor Râmniceanu, consilier la Înalta Curte de casație și de subserisul. Acest proiect și expunerea de motive cari-l însoțesc sunt fructul unei munci încordate de mai multe luni, precum și sfaturilor binevoitoare ale d-lui G. Paulet, consilier de Stat și director al asigurării și al prevederii sociale din Ministerul muncii din Franța. Redacțiunea definitivă și unele

modificări s'au introdus în urma consfătuirilor în mai multe ședințe cu d-l Victor Râmniceanu. În urmă proiectul și expunerea de motive au fost remise d-lui D. A. Grecianu, Ministrul justiției, spre a-l completa în ceea ce privește partea financiară a asigurărilor contra accidentelor muncii. Întâmplându-se în urmă nenorocitele evenimente din Martie 1907, și partidul conservator retrăgându-se dela putere, această lucrare, care ne va fi permis cel puțin nouă să o socotim conștiincioasă, a rămas nepublicată în cartioanele d-lui D. A. Grecianu.

Am crezut că este bine ca să publicăm proiectul asigurărilor contra accidentelor muncii împreună cu expunerea de motive, pe de o parte fiindcă sperăm că această muncă va putea servi altora, iar pe de altă parte spre a dovedi bunăvoința atât a Ministrului cât și a acelor la cari dânsul s'a adresat, de a îmbunătăți soarta lucrătorilor din țara noastră.

Fără îndoială că meritul cel mai mare este al fostului Ministru de justiție, d-l D. A. Grecianu, inițiativei căruia se datorește această lucrare; și dacă n'am avut norocul să văd transformată în lege munca noastră plină de răvnă pentru binele oștesc, aceasta nu mă va împiedica să mulțumesc vechiului meu prieten pentru încrederea ce mi-a arătat dându-mi această onorătoare însărcinare.

În interesul binelui public și al clasei muncitoare, urez ca cel puțin alții să se învrednicească să facă ceea ce noi am dorit fără să putem realiza, și ca proiectul pe care-l publicăm să poată servi acelor la cari vor voi să îmbunătățească soarta lucrătorilor.

* * *

Reproducem, fără nici o adăugire sau schimbare, actele relative la proiect:

Domnule Ministru,

Elaborând împreună cu d-l V. Râmniceanu, consilier la Înalta Curte de casație și justiție, proiectul de lege

al asigurărilor contra accidentelor muncii, cu care ați binevoit a ne însărcina prin adresa din 29 Iulie 1906, subscrisul are onoare a vi-l prezenta împreună cu o expunere de motive, care nu poate fi completă până când nu se va stabili sistemul financiar ce se va găsi mai potrivit țării noastre. Un sistem financiar n'am crezut de cuviință să propunem, fiindcă el presupune un sacrificiu financiar din partea Statului, sau cel puțin o înțelegere prealabilă cu societățile de asigurare ori cu alte instituții financiare, lucru ce nu intră în căderile noastre.

Pentru redactarea proiectului de lege ne-am servit mai cu seamă de legea franceză și de legea italiană contra accidentelor muncii, ținând seamă de ultimele lor modificări, și introducând oarecare ameliorări în scop de a împușca controversele.

În aceste condițiuni, fără să sperăm că practica, dacă proiectul va fi transformat în lege, nu va semnală oarecare lacune, credem totuși că proiectul va servi de bază unei legi contra accidentelor muncii, care, îmbunătățită mai târziu prin legi modificatorii, ne va pune la nivelul celor mai bune legislațiuni străine relative la această materie.

Vom fi fericiți dacă vom fi reușit să contribuim cu stabele noastre puteri la acest rezultat.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, încredințarea dis-tinsei mele considerațiuni.

I. TANOVICIANU

Domnului Ministru al Justiției

* * *

Expunere de motive la legea asigurărilor contra accidentelor muncii

O lege contra accidentelor muncii prezintă multe dificultăți. Ea face parte din codul industrial, și acest cod până acum nu este format în nici o legislațiune. Există capitole ale acestui viitor cod, și acelea încă nu îndestul de bine lucrate, din cauză că ele fiind de dată recentă, n'a fost timp în deajuns spre a le perfecționa⁴⁾. Legea contra accidentelor muncii este una din aceste capitole, și de sigur nu din cele mai puțin importante, fiindcă interesează în societățile moderne un număr de oameni din ce în ce mai însemnat. Ea asigură, după cum vom vedea îndată, existența unora și prin aceasta chiar liniștea tuturor.

Spre a pătrunde spiritul unei legi contra accidentelor muncii, lăsând la o parte punctele secundare și de amănunt, sunt câteva cestiuni generale cari trebuiesc dela început rezolvate.

Prima cestiune care se poate pune relativ la lege-farea accidentelor muncii în România, este de a se ști dacă o asemenea lege este necesară în țara noastră?

Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să observăm că nu numai umanitatea, dar și dreptatea și interesul social cer ca lucrătorul și familia pe care o susține să nu fie lăsați în mizerie în caz de rănire gravă, ori de moarte întâmplată în timpul și din pricina muncii.

Acest om, care în actuala organizațiune socială n'a avut norocul să moștenească o avere care să-i îndeplineze trebuințele, a căutat totuși ca prin munca lui cinstită să fie un membru folositor atât familiei, cât și întregii societăți.

În loc de a fi un răsvrătit în contra soartei și a

oamenilor, el este un umil și supus lucrător, ceea ce nu-l împiedică totuși de a fi un bun soldat al civilizațiunii, un urzitor al măriei și avuției naționale. Alții vor câștiga poate prin munca lui averi enorme, țara întreagă va căpăta nume și considerațiune între națiuni, el însă nu cere de cât pâine pentru sine și pentru aceia pe cari el, săracul muncitor, îi ajută din puținul ce câștigă cu munca lui grea și cinstită.

Cu drept cuvânt raportorul comisiunii Senatului francez al legii contra accidentelor muncii, vorbind de garanțiile pentru indemnitațiile sau pensiunile lucrătorilor, zicea aceste cuvinte în ședința din 26 Noemvrie 1895. «Nu există nici un creditor mai vrednic de interes decât aceste victime ale accidentelor lipsite de orice mijloc de trai, de cât acești nenorociți cărora li s'a răpit singurul capital pe care natura li-l-a dat când s'au născut, puterea de muncă, forța brațelor lor.»

Prin urmare, nu numai umanitatea, dar și dreptatea cer ca lucrătorul, ori familia pe care o susține, să nu fie lăsați muritori de foame atunci când, din nenorocire, un accident a rănit sau a ucis pe lucrător în timpul muncii.

Interesul societății grăește în același sens.

Cel care muncind voeste pâine pentru sine și pentru ai săi, are dreptul să o aibă, și societatea care nu i-o dă va face din el un răsvrătit pericolului societății, iar familia susținută de el, care nu poate să lucreze, dacă nu va fi ajutată, va fi neapărat silită să fure ca să nu moară de foame.

Dreptul lucrătorului e dar incontestabil, și interesul societății în afară de orice îndoială.

Ce-i dă însă legislațiunea noastră actuală?

Li dă dreptul comun! Pentru lucrător aceasta însă e foarte puțin, aproape nimic, și de aceea mai toate legislațiunile europene au modificat în ultimii ani dreptul comun în ceea ce privește accidentele muncii.

Să mă explic.

Care e dreptul comun în materie de accidente ale muncii?

El este pe atât de simplu, pe cât este de clar pentru lucrător. Anume, lucrătorul, ca și oricare altă persoană, care a suferit din cauza unui accident, spre a obține despăgubire trebuie să probeze culpa persoanei dela care cere despăgubire; tribunalele, urmând lunga procedură a dreptului comun, au dreptul să aprecieze cum vor voi cuantumul despăgubirii, iar lucrătorul, odată obținută condamnarea, trebuie să lupte ca să o execute și să fie expus la riscurile de insolvabilitate ale patronului.

Pentru un lucrător dreptul la despăgubire în asemenea condițiuni devine iluzoriu.

Acest drept comun, la începutul veacului al XIX-lea, nu eră nerațional, fiindcă pe atunci legiuitorul nu putea să se gândească decât la cazurile de accidente obișnuite, cari din fericire sunt foarte rare.

Dar, de atunci condițiunile de viață s'au schimbat foarte mult, industria și mașinismul modern, care a îndulcit considerabil traiul claselor avute, a avut de rezultat că a scos pe lucrător din sânul familiei și a îngâmădit pericolele asupra capului său; pericolele provenind nu numai din propria sa imprudență, dar și din aceea a patronului ori a acelor cari lucrează împreună cu lucrătorul. Astăzi se poate ca pentru pericolele comune, dreptul comun să fie îndestulător, însă pentru accidentele la cari e expus lucrătorul din fabrici, mine, ateliere, șantiere etc., dreptul comun este o adevărată cruzime, o curată deriziune. În caz de accident, lucrătorul ori familia sa cer pâinea pe care nu o mai pot

⁴⁾ Germania a modificat legea sa din 1884 în contra accidentelor muncii în anii 1885, 1886, 1887, 1888 și 1900; Austria legea din 1887 în 1894; Norvegia legea din 1894 în 1897; Italia legea din 1898 în 1903 și 1904, iar Franța legea din 1898 în 1899, 1902, 1905 și 1906.

dobândi prin muncă, iar legea le impune, pentru a ajunge la acest rezultat, probe, cheltuieli de judecată și termene de procedură mai mult sau mai puțin lungi. Cu alte cuvinte dreptul comun ceri nenorociților să aducă probe, cari adeseori nu se pot aduce, să facă cheltuieli, ei cari poate n'au o para frântă, și să aștepte îndelungat, atunci când ei mor de foame!

Aceasta eră mai mult decât o nedreptate, eră o barbarie care nu putea să dureze într-un secol luminat.

Inițiativa reformei o luă un bărbat de geniu, unul din cei mai mari oameni ai secolului al XIX-lea și ai tuturor timpurilor, Principele de Bismarck, cancelarul Germaniei, prin legea din 6 Iunie 1884 asupra accidentelor muncii. Austria cea dintâi îl urmă pe această cale cu legea din 28 Decembrie 1887, și alte State nu întârziară să imiteze pe Austria. Franța crezută că poate să reziste acestui curent și să păstreze o legislațiune care pentru ea este un titlu de glorie. Cum însă o țară republicană și democratică, precum este Franța, nu putea să se arate mai neumană pentru lucrători decât monarhia și conservatoarea Germaniei, a trebuit ca doctrina și jurisprudența să încerce ca, păstrând textul legii, să-i dea totuși o interpretare mai conformă cu trebuințele vieții moderne, adică mai favorabilă lucrătorilor.

Jurisprudența franceză a căutat să vină în ajutorul lucrătorilor respectând textul art. 998 și urm. din Codul civil; ea a continuat să ceară lucrătorului proba greșelii patronului în caz de accident de muncă, însă în aprecierea acestei greșeli jurisprudența s'a arătat foarte aspră. Ea pretindea patronilor să ia toate precauțiunile necesare spre a preîntâmpina accidentele, și a apăra pe lucrători chiar de propria lor imprudență. Totuși jurisprudența neputând să nesocotească textul legii, lucrătorul, spre a putea obține despăgubire pentru accident, trebuia să probeze că patronul s'a făcut vinovat de o neglijență, ceea ce de multe ori eră foarte greu. Cu alte cuvinte greșala patronului rămânea, ea și înainte, ca bază a responsabilității pentru accident.

Doctrina a încercat să meargă mai departe, ea a căutat, după cum zicea d-l G. Paulet, directorul asigurării și prevederii sociale, în Congresul din Viena din 1905 al accidentelor muncii, ca traducând Dreptul civil să-l trădeze²⁾.

D-l Sauzet în Franța și d-l Sainetele în Belgia, în anii 1883 și 1884, voia să vină în ajutorul lucrătorilor substituind culpa contractuală culpei delictuale. După acești jurisconsulți, patronul e obligat să îngrijască de siguranța lucrătorilor cât sunt în atelierele sale, și prin urmare, în caz de accident, el datorește despăgubire nu din cauza unui quasi-delicț, ci din cauza contractului de locațiune.

Această teorie, care nu eră decât explicarea științifică a sistemului legii elvețiene din 1881 asupra accidentelor muncii, a fost primită favorabil de doctrină, și chiar a fost admisă de unele tribunale din Belgia, dar

ea n'a găsit nici un răsunet în jurisprudența franceză, care totdeauna a respins-o³⁾. Scopul ei eră negreșit, de a răsturna sarcina probei, punând-o în greutatea patronului, lucru ce se poate face de legiuitor, ca în Elveția, nu însă prin cale de interpretare.

Zece ani mai târziu, în 1894, un distins profesor al Facultății de drept din Paris, d-l Saleilles, imagină teoria așa zisă a culpei obiective sau a riscului profesional.

După această teorie, stăpânul întreprinderii care profită de bunul noroc al industriei, trebuie să suferă și nenorocirile ei, adică riscurile profesionale. Cu alte cuvinte industria trebuie să-și suporte propriile sale riscuri de lucrători, cum ea suportă riscurile de stricăre de mașini.

Această teorie de sigur mai ingenioasă, scapă pe lucrător de sarcina de a proba culpa patronului, sarcină care făcea uneori acțiunea pentru despăgubire iluzorie, iar alte ori foarte greu de izbutit. Lucrătorul va avea să dovedească numai că accidentul s'a întâmplat, iar patronul ca să scape de răspundere va trebui să probeze că accidentul provine din vina lucrătorului.

Teoria riscului profesional prezentă însă două neajunsuri mari.

Mai întâiu ea eră o teorie științifică pură, care putea să fie adoptată de legiuitor⁴⁾, dar care nefiind înscrisă în lege, nu putea să serve de normă interpretului în aplicarea legii pozitive.

În afară de aceasta teoria riscului profesional nu înlătură toate inconvenientele dreptului comun relative la accidentele muncii. Anume ea lăsa cu totul la aprecierea judecătorului cuantumul despăgubirii, lucrătorul trebuia să facă cheltuieli mari pentru recunoașterea dreptului său, el eră în fine expus la lunga procedură de judecată a dreptului comun și la insolabilitatea patronului, care putea face iluzorie condamnățiunea dobândită cu atâta trudă. Adaug că teoria culpei obiective lăsa fără despăgubire accidentele provenite din culpa lucrătorului, și chiar accidentele din cauze necunoscute ori de forță majoră.

În definitiv doctrina și jurisprudența nu aduceau și nu puteau să aducă decât paliative; ele însă arătau prin eforturile lor, persistența necesității unei legi care să reglementeze accidentele muncii.

Această lege în Franța e legea din 9 Aprilie 1898. Prin ea s'a căutat să se precizeze suma despăgubirii în diferitele ipoteze, să se simplifice și să se scurteze judecata proceselor, să apere pe lucrător de cheltuieli și în fine să-1 pună la adăpostul insolabilității sau relei voințe a patronului. Inutil să adaug că această lege a adoptat teoria riscului profesional, adică a dispensat pe lucrător de a face proba culpei patronului. Acesta eră punctul principal, el nu putea dar să lipsească din lege.

* * *

Am făcut această lungă expunere pentru a arăta rostul legii, și pentru a învedera cât eră ea de necesară în țările industriale ale Europei. Acum, după ce știm rolul și utilitatea unei legi contra accidentelor muncii, putem cu ușurință să răspundem la întrebarea dacă o asemenea lege este necesară pentru țara noastră.

Dreptul nostru comun, în ceea ce privește accidentele muncii, este în general absolut identic cu dreptul comun francez anterior legii din 9 Aprilie 1898; prin urmare

²⁾ Eminentul director din Ministerul comerțului din Franța, căruia îi datorăm multe lumini și sfaturi înțelepte relativ la legea contra accidentelor muncii, a caracterizat de minune acțiunea doctrinei și jurisprudenței franceze relativ la accidentele muncii înainte de le-eră din 9 Aprilie 1898. «De sigur dreptul nostru civil, moștenitor conservator al individualismului roman, suferise de câțiva ani lovitură peste lovitură. Doctrina caută să-l trădeze traducându-l, ea tîndea să schimbe sarcina probei și încerca a implica în clauzele tacite ale contractului de muncă o datorie patronului de siguranță generatoare de o presupusă responsabilitate. Jurisprudența, încă legată în unele tribunale de stricta interpretare a art. 1382, se arăta de altminterale favorabilă ideilor noi, mergea înaintea lor, făcând să iasă chiar din art. 1382 consecințe neașteptate și dezertă, în practică, concepțiunea culpei, deși o invocă în litera deciziunilor sale. Vezi: „Résumé de documents sur les accidents du travail“, No. 1. Paris 1906, pag. 328.

³⁾ În Italia această teorie a fost combătută de profesorul Guido Fusinato într-o monografie intitulată „Gli infortuni sul lavoro e il Diritto civile“ publicată în 1887, și de profesorul G. P. Chironi în opera sa „La colpa nel Diritto civile odierno“ vol. I. „Colpa extra-contractuale“, Torino 1886, p. 130 și 157, N-le 72 și 89.

⁴⁾ Ea a fost în adevăr adoptată de aproape toate legislațiunile europene.

toate inconvenientele ce prezintă acest drept pentru lucrătorul francez înainte de legea din 1898 se regăsesc în legislațiunea noastră actuală pentru lucrătorul român sau străin, victimă a accidentelor muncii. Fără îndoială că la noi accidentele sunt mai rare, fiindcă industria noastră este încă în fașe; însă nu e mai puțin adevărat că aceste cazuri se întâmplă, ar fi destul să amintim cele două cazuri mai cunoscute, și de curând întâmplate, cazul Dum. Jalbă-Mendel și groaznica exploziune dela Băsteanari.

Adăugăm că, dacă România nu e o țară industrială, însă ea tinde pe fiecare zi să se desvolte industrialicește, și cel puțin, în ceace privește industria petroliferă, ea este desigur chemată la un mare și frumos viitor. Această industrie, care va aduce bogății incalculabile la o mulțime de persoane, dintre cari nu puțin vor fi străine, nu trebuie să lase în urma ei numai cadavre și mizerie în clasa lucrătorilor, grație cărora se vor extrage aceste comori din sânul pământului. Patronii nu pot să se plângă de acest impozit pus asupra lor; ei câștigă indetult pentru a plăti mica asigurare a lucrătorilor.

Și apoi acest impozit, dacă poate fi calificat astfel asigurarea lucrătorilor, nu noi l-am inventat. Patronul, dacă e un străin, francez, englez, german, italian ori austriac, știe bine că îl plătește și în țara lui, unde de sigur că el câștigă mai puțin căci altfel n'ar veni în țara noastră. În cât despre patronul român, e dator să facă și el acest sacrificiu care se face în toate țările civilizate în favoarea nenorociților din clasa mult folosi-toare a lucrătorilor industriali.

În fine, nu trebuie să uităm că mașinismul se întinde pe fiecare zi în agricultură, și dacă noi nu suntem o țară industrială desigur că suntem o țară eminamente agricolă.

Cred, dar, că o lege asupra accidentelor muncii este necesară în România, și pe fiecare zi ea va deveni și mai necesară.

Dealtminteală trebuie să spunem că nu numai țările mari industriale ca Franța, Anglia, Germania, Italia și Austria, dar și alte țări mai mici, și unele din ele chiar neindustriale, au făcut în ultimii ani legi în contra accidentelor muncii.

Vom cită pe Ispania, Elveția, Finlanda, Suedia, Norvegia, Grecia, Olanda, Australia de Sud și Noua Zelandă. România nu se poate împotrivi curentului general în favoarea clasei muncitoare, și nu se poate să se despartă de toate țările civilizate.

* * *

Odată admisă necesitatea unei legi asupra accidentelor muncii în România, trebuie rezolvată o a doua chestiune, aceea de a se ști care va fi sistemul legislativ cel mai potrivit țării noastre.

Există în adevăr trei moduri deosebite de a organiza protecțiunea lucrătorilor contra accidentelor muncii, și diferitele legislațiuni cari au reglementat această materie se pot împărți în trei grupuri diferite.

1. *Grupul german al constrângerii administrative.* În aceste țări regimul corporațiunilor a fost aproape imediat înlocuit cu organizarea oficială a asistenței și prevederii obligatorii și cu monopol. Astfel sunt Germania, Austria și Norvegia.

2. *Grupul anglo-saxon al libertății absolute.* Lucrătorii fiind de mult liberați de regimul corporativ, au lucrat prin ei înșiși la formarea societăților de asistență și de prevedere, fără ajutorul patronilor și fără intervențiunea Statului. Englita e tipul acestui sistem: Statele Unite, afară de Maryland, merg în aceeași direcțiune.

3. *Grupul francez* e un sistem intermediar între cele două precedente. El cuprinde Statele în cari regimul cor-

porativ fiind desființat de revoluțiunea franceză, și dreptul de asociațiune nefiind recunoscut, asistența și prevederea s'au desvoltat cu ajutorul patronilor și au ajuns la o importanță care, deși nu răspunde la trebuințele vieții moderne, a făcut totuși să se nască îndoială dacă ar fi bine să fie înlocuite cu monopolul Statului. Astfel sunt Franța, Elveția, Belgia, Finlanda, Ispania, Olanda, Suedia, Grecia, etc.⁵⁾

Dintre aceste trei sisteme unul, cel englez, cred că trebuie neapărat înlăturat când e vorba de a face o lege asupra accidentelor muncii în România. Nu putem lua drept model sistemul anglo-saxon, care se bazează pe puterea societăților de lucrători, pe cultura, spiritul de inițiativă și de prevedere al lucrătorului englez. Trade's Unions⁶⁾ și Friendly Societies,⁷⁾ neexistând la noi, ar fi o curată aberațiune să adoptăm sistemul englez; nu l-au adoptat alte țări europene cu civilizațiune veche, cu lucrători mai culți și cu societăți mai bine organizate, cu atât mai mult nu-l putem introduce noi în țara noastră. Recunosc că sistemul englez e bun, însă pentru Englita. Acest sistem are meritul de a fi liberal, însă are o culoare națională particularistă, care face ca să nu fie potrivit altor țări, a căror desvoltare și caracter național diferă cu desăvârșire de caracterul englez.

Când voi mai adăugă că chiar în Anglia, în sedința din 6 Septembrie 1906, Congresul din Liverpool al Trade's Unions, reprezentând mai mult de 1.500.000 lucrători, a cerut intervențiunea Statului pentru a se declară obligator prin lege organizarea pensiunilor lucrătorilor, cred că nu vom mai avea nici o îndoială că sistemul englez al asigurării facultative nu se potrivește țării noastre.

Rămănea dar de ales între sistemul german al constrângerii administrative cu monopol și sistemul intermediar al intervențiunii moderate a Statului. Aci alegerea eră mai greu de făcut, și înțelegem foarte bine că poate să existe o îndoială. Însă, după o mai adâncă cugetare, mi s'a părut că sistemul germano-austriac al constrângerii administrative este preferabil, bineînțeles cu oare care modificări.

Observ mai întâiu că chiar unele din țările cari n'au adoptat în principiu sistemul german, cum este Italia, Finlanda și Olanda, au admis totuși obligațiunea asigurării contra accidentelor muncii, apropiindu se astfel de sistemul german. Scriitorii în general, chiar cei francezi⁸⁾, sunt partizani ai obligațiunii asigurării contra accidentelor muncii.

Pentru țara noastră cred că această soluțiune se impune, pentru mai multe motive puternice. Românul e din natura lui foarte neprevăzător și nepăsător pentru ziua de mâine, societățile mutuale de lucrători lipsesc aproape cu desăvârșire, iar în cât privește pe patroni, nu știm dacă se vor fi gășind mulți, cari să se fi gândit de bună voie, în lipsa legii, ca să asigure pe lucrători contra accidentelor muncii și invalidității bătrâneții. Constatând faptul nu gândim să acuzăm pe nimeni, fiindcă el este inerent naturii lucrurilor. Se înțelege dela sine că industria noastră fiind încă în fașe, cea mai mare parte din patroni nu pot să meargă pe urmele marilor patroni din țările străine; naturalmente că acești patroni neavând tradițiuni și luptând cu greutate în începutului, nu se pot gândi la soarta lucrătorilor, și de aceea legiuitorul trebuie să aibă grijă de a lua în

⁵⁾ A. Sachet: „Traité théorique et pratique de la législation sur les accidents du travail“, 4-ème édition, Paris 1906, T. I, p. 25, No. 25.

⁶⁾ Organizațiuni corporative.

⁷⁾ Societățile amicale.

⁸⁾ Vezi Sachet, op. cit., T. II, p. 232, No. 1557; Tarbouriech: „Accidents du travail“, p. 292 și urm. N-rile 399 și urm. și alții.

favoarea lucrătorilor măsurile de asigurare cari nu pot fi luate de patroni.

Nu trebuie să uităm de altminteru că, dacă în Franța, de exemplu, s'a admis principiul englez al asigurării facultative, cauza este că în această țară corporațiunile fiind desființate de un secol, timpul a fost destul de lung pentru ca instituțiunile de asistență și de prevedere să se desvolte foarte mult grație patronilor, lucru care nu există și nu va exista mult timp în țara noastră. El lucru cunoscut de mulți că în Franța, chiar înainte de legea din 9 Aprilie 1898, câteva mari industrii asigurase pe lucrători în mod spontan eu contra accidentelor muncii, iar astăzi sunt patroni cari asigură lucrătorilor pensuni pentru bătrânețe, de și legea nu impune patronilor această obligațiune ⁹⁾.

Adaug în fine că sistemul asigurării facultative mai prezintă încă un grav inconvenient, acela că uneori nu se poate ști cu siguranță dacă un patron este sau nu supus legii contra accidentelor muncii. Această certitudine însă, după cum zice d-l Sachet, este foarte necesară: «Trebuie, când un patron întreprinde o industrie ori tocmeste un lucrător, ca el să știe cu siguranță dacă el este ori nu este supus dispozițiunilor legii; cea mai mică îndoială în această privință e pentru patron o piedică la exercițiul industriei sale, așa putea să zic un pericol. Fără îndoială că interpretațiunea jurisprudenței va micșora puțin câte puțin numărul cazurilor îndoioase, dar aceasta nu e destul. În o materie atât de importantă, o probabilitate nu e îndestulătoare; trebuie un criterium absolut» ¹⁰⁾.

Cu sistemul asigurării obligatorii acest inconvenient nu poate exista; în acest caz se știe că acei cari sunt obligați să plătească asigurarea, sunt în același timp supuși legii.

Ne pronunțăm dar pentru sistemul german al constrângerii administrative ca singurul potrivit pentru țara noastră, sistem care astăzi e atât de general, încât d-l Fr. Cocito afirmă că se poate zice că e uniform în toată Europa ¹¹⁾.

De aci nu rezultă însă că suntem de părere să adoptăm sistemul germano-austriac în toate principiile sale. Afară de alte deosebiri de amănunt, trebuie să spunem mai întâiu că punând obligațiunea asigurării contra accidentelor muncii, respingem însă monopolul asigurării fie al Statului, fie al unei certe societăți ¹²⁾.

Natural este ca ȱrnare a acestui sistem, că instituțiunile de asigurare trebuie să fie autorizate de Stat și să prezinte garanții de solvabilitate particulare acestei ramuri de asigurare. În consecință, se impune un regulament de administrațiune publică foarte intept, spre a nu expune pe Stat la pierderi, căci, după cum vom vedea, el este garantul în ultimul rând al oricărei asigurări. Aceste măsuri sunt luate în Franța unde nu există obligațiunea asigurării, pentru simplul motiv că acolo Casa națională de retragere e garantă a asiguraților; cu atât mai mult ele trebuie să existe la noi unde Statul nu numai că garantează pe asigurători, dar și obligă pe patroni să asigure pe lucrători.

A trebuit iarăș să ne despărțim de legea germană în ceea ce privește instanțele competente să rezolve afa-

cele relative la accidentele muncii; noi am păstrat competența tribunalelor de drept comun, adică instanțelor judecătorești. Am crezut contrariu Constituțiunii, inutil, periculos chiar, ca să instituim, ca în Germania, tribunale speciale arbitrale, compuse de patroni și de lucrători sub președenția unui magistrat inamovibil, precum și o instanță supremă unică, coresponsuzătoare oficiului imperial.

Adaug că acest sistem ar fi avut de rezultat o cheltuială cam însemnată, care trebuiește după puțină evitată.

De asemenea am înlăturat sistemul financiar al legii germane, cunoscut sub numele de *repartițiunea indemnitaților anuale*, fiindcă el prezintă mari inconveniente.

În loc de prime fixe, cotizațiunile pentru despăgubiri sunt în Germania progresive și pe fiecare an se adăugă din cauza noilor accidente întâmplare.

În acest sistem cotizațiunea dela finele primului an este mai mică decât prima fixă, de oarece nu se repartizează decât despăgubirile pentru accidentele întâmplare în cursul acestui prim an. La sfârșitul anului al doilea cotizațiunea va fi mai mare, de oarece privește despăgubirea pentru accidentele întâmplare în timp de doi ani, totuși cotizațiunea va fi mai mică decât ar fi prima de asigurare.

Dar, cu cât timpul va trece, până la 75 de ani, cotizațiunile se vor mări și vor ajunge să fie cu mult mai mari decât primele fixe. În anul 1884, cu ocaziunea discuțiunii legii germane contra accidentelor muncii, d-nii Behn și Bökler calculaseră că indemnitațiile vor crește astfel în Germania: Întăiu an 680.000 mărci; al doilea an 1.708.000; al treilea an 2.752.000. al zecelea an 9.761.000, etc.

În realitate însă previziunile au fost de mai mult de trei ori întrecute!

S'a mai făcut iarăș calculul că sistemul *repartițiunii indemnitaților anuale*, care, în Germania, de exemplu, impune industrialului să plătească numai o cotizațiune de 3.05 mărci, în loc de o primă fixă de 13, ajunge cu timpul să-l facă să plătească 20 de mărci, adică o sumă cu mult superioară primei fixe. După cum s'a spus, sistemul repartițiunii indemnitaților anuale e un sistem de neprevvedere, care încarcă viitorul cu sarcinile și datoriile trecutului.

De aceea acest sistem, cu toate că prin legi ulterioare a fost ameliorat, n'a ispitit pe nici un alt legiuitor să-l adopte; Austria însăș nu l-a primit. În Germania chiar credem că el a provenit nu din neprevvedere, ci din motiv de oportunitate politică. Eră natural ca legiuitorul german, care cel dintăiu propunea o lege împovăratore pentru patroni, să se gândească să nu-i sperie dela început cu cheltuiala mare a primei fixe de asigurare. Acest motiv a pierdut treptat puterea sa, astăzi putem zice că el a dispărut cu desăvârșire. Un legiuitor poate să spună pe față; lucrătorii trebuie asigurați contra accidentelor muncii, și patronii sunt datori să facă acest sacrificiu fiindcă astfel dispun legile tuturor popoarelor civilizate ale lumii. Iar în această asigurare trebuie să prezide regulele echității, patronul de astăzi trebuie să-și plătească întreagă partea sa de despăgubire și să nu lase o parte din greutatea ei pe patronii viitori.

În toate aceste privințe, ca să relev numai ceea ce e mai important, despărțindu-ne de sistemul german, ne-am apropiat de sistemul francez. De asemenea în ceea ce privește textul legii am luat de bază textul legii franceze contra accidentelor muncii din 9 Aprilie 1898, împreună cu modificările introduse prin legea din 22 Martie 1902 și cea din 31 Martie 1905, fuzionând în același timp în proiectul nostru și legea din 30 Iunie

⁹⁾ Astfel sunt, după cum mi s'a spus de d-l Marlaud, între alții, d-nii Schneider, proprietarul uzinelor din Creusot, și Menier, marele fabricant de ciocolată.

¹⁰⁾ A. Sachet, op. cit., p. 21, No. 23.

¹¹⁾ Fr. Cocito: «Commento alla legge degli infortuni sul lavoro», Torino, 1905, p. 10, No. 10.

¹²⁾ Lucrul nu e contradictor cu obligațiunea asigurării. Vezi A. Sachet, op. cit., T. II, p. 232, No. 1557; Tarbouriech, op. cit., p. 292 și urm., N-rile 399 și urm., și autorii citați de dânsul.

1899 asupra accidentelor în exploatările agricole prin întrebuințarea mașinilor mișcate de forțe neînsuflețite. Acest text însuși, cu toate modificările și ameliorările din legile mai sus citate, l-am supus unui examen amănunțit și am introdus numeroase modificări în scop de a curma principalele controverse, și de a realiza noul progrese și îmbunătățiri în legea contra accidentelor muncii.

Textul francez ni s'a părut preferabil nu numai din cauza clarității și precizunii sale, dar și pentru un alt motiv care desigur că are valoarea sa. Legea contra accidentelor muncii prezintă în aplicațiunea sa foarte multe dificultăți; jurisprudența, care cu ajutorul baroului va căuta să rezolve aceste dificultăți, trebuie să aibă o literatură juridică și o conducătoare, grație căreia să poată dela început să meargă cu pas sigur și fără șovăire. Cum însă limba franceză este incomparabil cea mai mult cunoscută juriștilor noștri, am crezut că este bine ca dela început interpretii legii române să găsească ajutorul necesar în jurisprudența și bogata literatură juridică franceză. Se înțelege însă dela sine că această considerațiune n'a putut să ne împedice să ne despărțim de legea franceză, acolo unde am crezut de cuviință, să facem acest lucru, fie în interesul rezolvării unor controverse, fie pentru a adopta dispozițiuni din legi străine pe care le credem mai înțelepte, ori mai potrivite țării noastre.

* * *

Alte trei chestiuni, pe care le vom expune mai la vale, ne-au preocupat, și noi le-am rezolvat tot după principiile legii franceze, care în general relativ la ele, sunt principii de drept comun, consacrate de generalitatea legilor asupra accidentelor muncii.

1) Cine trebuie să plătească asigurarea?

În toate țările s'a admis că asigurarea trebuie plătită de patron, conform principiului riscului profesional admis în toate legile ce au reglementat această materie. Acesta e unul din punctele fundamentale ale legii. Ministrul Guiciardini în Maiu 1896, cu ocaziunea discuțiunii legii, spune cu sinceritate că sarcina asigurării este un impozit, iar legea italiană, în art. 7, nu numai că prevede că acest impozit va fi plătit de patron, dar chiar pedepsește cu o amendă până la 4000 lei pe acei patroni cari ar căuta să facă, direct sau indirect, ca plata asigurării să fie suportată de lucrător. Adoptând principiul obligativității asigurării, am înscris în legea noastră între alte articole, și acest articol 7 din legea italiană contra accidentelor muncii.

Plata asigurării de către patron este de sigur o abateră dela dreptul comun, după care asigurarea ar fi natural să fie plătită de lucrătorul care este beneficiarul despăgubirii în caz de accident; aci însă nu e decât aplicarea logică a principiului riscului profesional, de care am vorbit la începutul acestei expuneri de motive. Ca juriști putem să facem rezerve asupra acestui principiu; dacă el nu e absolut juridic, este însă eminențent social, și aceasta e un motiv îndestulător pentru a-l adopta.

2) La cari accidente trebuie să se refere asigurarea? Despăgubirea trebuie oare acordată chiar în caz de rea credință ori culpă gravă a lucrătorului?

Aci problema e mai grea și a dat naștere la discuțiuni întinse atât în Franța¹³⁾ cât și în Italia¹⁴⁾.

În Germania și Austria, culpa gravă (greșala mare, neiertată) nu împiedică în principiu dreptul de despăgubire; jurisprudența însă în general tăgăduiește caracterul industrial al accidentelor întâmplăte din cauza culpei grave a lucrătorului, și le exclude dela beneficiul legii. În Anglia legea e formală în acest sens. Art. 2, titl. I din legea din 1897 asupra accidentelor muncii dispune că: «Dacă se probează că dauna e imputabilă unei lipsiri grave și voluntare a lucrătorului dela datoriile sale, orice cerere de indemnitate va fi respinsă». În Italia s'a propus să se excludă dela despăgubire victima care a suferit accidentul din cauza culpei sale grave, dar legea n'a admis excluderea decât în caz de dol, sau în caz de condamnare penală, rămasă definitivă, pentru neobservarea măsurilor preventive prevăzute de legi sau de regulamente¹⁵⁾.

În Franța, după lungi discuțiuni, s'a admis ca asigurarea să cuprindă toate riscurile, chiar cele provenite din culpa gravă a lucrătorului, numai dolul este exclus din asigurare. Este însă de observat că în caz de culpă gravă tribunalele pot reduce cifra despăgubirii prevăzută în lege. Lucrătorul recade astfel în arbitriul judecătorului, și vede despăgubirea sa micșorându-se. Această pedeapsă și temerea de consecințele accidentului, s'a crezut că constituiesc o apărare destul de puternică în contra neglijenței neiertate, culpei grave, care se apropie de dol.

În fapt, această dispozițiune a legii franceze, care este o părăsire a principiului riscului profesional și o întoarcere la principiile dreptului comun a responsabilității personale, nu a dat rezultate rele, după cum arată d-l G. Paulet, directorul asigurării și al prevederilor sociale din Ministerul muncii din Franța. În Congresul internațional din Viena (1905) al accidentelor muncii, d-sa a probat, bazându-se pe statistica anului 1904, că sunt extrem de rare cazurile în cari judecătorul micșorează cifra despăgubirii din cauza greșelii grave a lucrătorului. În acel an din 5058 regulări judiciare de accidente operate de 15 societăți de asigurare și controlate de ministere, abia 536 au fost supuse judecății tribunalelor, iar restul de 4522 s'au terminat prin bună învoială judiciară între părți. Din cele 536 de afaceri judecate numai în nouă cazuri s'a invocat culpa gravă, și anume: de trei ori de patroni și de șase ori de lucrători, iar de izbituit n'a izbituit decât o singură dată¹⁶⁾.

Reintoarcerea aceasta parțială la dreptul comun nu prezintă dar neajunsuri în practica franceză. Dacă ni s'ar obiectat aplicațiunea ei extrem de rară, aproape nulă, vom răspunde că aplicațiunea represivă a dispozițiunii poate să fie nulă, însă ea este foarte folositoare ca măsură preventivă a culpei grave a lucrătorului, și de aceea am crezut că este bine să o păstrăm în legea noastră.

Adăugăm în fine că micșorarea despăgubirii în caz de culpă gravă a lucrătorului are în lege ca contrapond și egalizare, condamnarea patronului la o despăgubire mai mare decât cea prevăzută în tariful obisnuit, atunci când s'a făcut vinovat de o culpă gravă. Este dar o reciprocitate perfectă în această întoarcere la dreptul comun.

3. Care va fi cifra despăgubirii în diferitele cazuri de accidente? Aci iarăș am luat de normă dispozițiunile legii franceze, care de altminterlea nu diferă mult de legile celorlalte țări.

¹³⁾ A. Sachet, op. cit. N-le 1397 și urm.; G. Paulet: «Recueil de documents sur les accidents du travail», Paris, 1906, No. 1, p. 329 și 330.

¹⁴⁾ Fr. Cocito: «Commento alla legge degli infortuni sul lavoro», Torino 1905, No. 11 și urm.

¹⁵⁾ Cocito, eod. loco.

¹⁶⁾ G. Paulet, op. cit., loc. cit.

Dacă cifra maximă a despăgubirii, prevăzută în lege, nu ajunge niciodată totalitatea salariului anual al lucrătorului, cauza este că legea asupra accidentelor muncii este o transacție între pretențiunile lucrătorilor și ofertele patronilor. Să nu uităm de altminteru, că pentru patronii legea institue un impozit nou, că ea le impune un sacrificiu cu atât mai mare cu cât ei sunt datori să plătească, sau să asigure chiar accidentele provenite din greșala lucrătorilor. Mai târziu omenirea va merge poate mai departe cu sacrificiile în favoarea clasei muncitoare izbită de accidente, deocamdată însă în mai toate țările cari au o lege contra accidentelor muncii, cifra maximă a despăgubirii oscilează între 60% și $\frac{2}{3}$ din salariul lucrătorului.

Această cifră am admis-o și noi în legea română.

Lăsând alte chestiuni de amănunt, cari ar putea lungi prea mult această expunere de motive, ne mai rămâne încă o chestiune de examinat, cea mai grea din toate, și de rezolvare căreia va depinde posibilitatea și buna funcționare în România a unei legi contra accidentelor muncii.

Această ces lunc noi am atins-o când am criticat sistemul financiar al legii germane, cunoscut sub numele de *repartițiunea indemnitațiilor anuale*. Atunci ne-am mărginit a fi negativi, zicând că acest sistem trebuie înălțat fiindcă prezintă mari inconveniente. Acum însă trebuie să propunem un sistem financiar potrivit țării noastre, și care în același timp să dea toate garanțiile ca dispozițiunile legii vor da roadele dorite.

Aci este partea cea grea a legii, juristul trebuie să cedeze locul financiarului profund cunoscător de instituțiunile țării.

(Va urma în numărul viitor textul anteproiectului de lege)

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI, S. II

Audiența dela 9 Ianuarie 1910

Președenția d-lui M. A. BESTELEI, consilier

Menachem Zosmer cere înscrierea în listele electorale
Deciziauna No. 9

Drept electoral. — Cetățeni dobrogeni cetățeni români. — Exercițiul dreptului lor electoral. — Dacă ei pot exercita acest drept în România de dincoace de Dunăre. — Când și în ce condițiuni pot exercita acest drept. — (Art. 3 din Legea organizării Dobrogei din 1880 și articolul 3 din Legea electorală a Dobrogei din 1909).

Locuitorii dobrogeni, recunoscui cetățeni români prin legea organică a Dobrogei din 1880, și cari au dobândit plenitudinea exercițiului drepturilor lor politice prin legea din 1909, nu pot să-și exercite aceste drepturi în România de dincoace de Dunăre dacă nu s'au conformat dispozițiunilor legii noi, și nu au fost mai întâi înscriși în listele electorale ale uneia din cele două județe din Dobrogea.

S'au ascultat, din partea apelantului Menachem Zosmer, d-nii avocați D. Alexandresco și St. Graur.

Curtea,

Asupra contestațiunii făcută de Menachem Zosmer, contra ordonanței d-lui prim-președinte al Trib. Putna, No. 84/909, prin care i s'a respins cererea de a fi înscris în listele electorale pe motiv că, cu actele ce a prezentat, n'a făcut dovada că are calitatea de cetățean român din Dobrogea;

Având în vedere că testatorul susține că, conform legii din 1880, dânsul are calitatea de cetățean român, ca unul care la 1877 era major și supus otoman în Dobrogea; că odată având câștigată această calitate

de cetățean român dobrogean, poate, conform legii din 1909, să fie înscris în listele electorale ale unui județ — în speță Putna — în care își are domiciliul și întrunește condițiunile cerute de lege în România propriu zisă;

Având în vedere că Curtea, fără a discuta chestiunea de a se ști dacă testatorul are sau nu calitatea de cetățean român, obținută conform legii din 1880, dar chiar admitând că posedă această calitate, are a se ocupa de o altă chestiune, anume: aceea dacă, în acest caz, poate cere înscrierea sa în listele electorale ale unui județ din România în baza calității ce posedă;

Considerând că, în adevăr, prin legea din 1880 s'a stabilit că toți locuitorii din Dobrogea, cari la 11 Aprilie 1877 erau cetățeni otomani, devin și sunt cetățeni români, iar prin aliniatul ce urmează se spune că o lege specială va determina condițiunile în cari ei vor putea exercita drepturile politice în România propriu zisă. Că, afară de aceasta, prin art. 6 și următorii din aceeași lege se specifică cari sunt drepturile și restricțiunile de aplicat în mod special pentru această provincie românească;

Considerând că, conform acestei legi, și mai înainte de a se aplica legea dela 1909, care este legea specială despre care vorbește art. 3 din legea din 1880, locuitorii din Dobrogea, deși cetățeni români, nu se puteau folosi de drepturile politice în România, ci numai în Dobrogea și cu condițiunile prescrise de legea Dobrogei, de oarece prescripțiunile legii din 1880 fiind relative la statutul personal al dobrogenilor, urmăresc pe acești cetățeni români și în România propriu zisă, întru cât strămutându-și domiciliul un locuitor din Dobrogea în România nu-i conferă plenitudinea drepturilor politice, căci el e cetățean român în condițiunile legii Dobrogei;

Că, odată stabilit acest fapt, câtă a se vedea care este situația testatorului Zosmer — dacă are, cum pretinde, calitatea de cetățean român dobrogean față cu legea din 1909;

Considerând că prin art. 3 se stabilește: «Vor avea întregimea drepturilor politice, deci și dreptul de alegător, locuitorii cetățeni otomani, cari aveau domiciliul real în Constanța și Tulcea la 11 Aprilie 1877, precum și urmașii lor, chiar cei născuți în urmă, întru cât vor proba că nici unui nici alții nu s'au bucurat de vreo protecțiune, nici n'au emigrat din țară; iar prin art. 5 «se institue pentru această singură dată 2 comisii, una pentru Jud. Constanța, alta pentru Jud. Tulcea, compusă fiecare din câte un membru al Curții de apel din Galați, prefectul județului și președintele tribunalului», în fața cărora cetățenii dobrogeni au a-și valorifica titlurile lor de cetățeni români;

Că, prin urmare, după dispozițiunile noiei legi, testatorul ar avea dreptul de alegător pentru Cameră și Senat dacă ar fi în condițiunile pe cari pretinde că le are, și fiind înscris în listele electorale ar putea la un moment dat să-și schimbe domiciliul în România și să obțină înscrierea sa în listele electorale ale județului noului său domiciliu, întru cât noua lege acordă «întregimea» drepturilor politice locuitorilor din Dobrogea;

Că, așa fiind, cetățenii dobrogeni, pentru exercițiul drepturilor lor politice trebuind să se conforme dispozițiunilor legii din 1909, urmează să se supună dispozițiunilor acestei legi pentru plenitudinea exercițiului drepturilor lor politice, spre a putea în urmă exercita aceste drepturi în România de dincoace de Dunăre;

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

NOTĂ. — Un oarecine pretinde că la data de 11 Aprilie 1877 era cetățean otoman, locuitor al Dobrogei; că, în această calitate și pe baza legii pentru organizarea Dobrogei din 9 Martie 1880, a devenit cetățean român și că, în fine, ca cetățean român, dobrogean, a căpătat plenitudinea

drepturilor politice în urma legii din 19 Aprilie 1909.

Tribunalul Putna, căruia el ceruse să dispună înscrierea în listele electorale ale județului respectiv, respinge cererea pentru motivul că nu a putut dovedi calitatea de cetățean român dobrogean.

Nu de această chestiune ne vom ocupa noi, ci de o alta, pe care o pune Curtea din Galați, s. II, înaintea căreia afacerea a venit în apel. În adevăr, Curtea crede că nu are a examina chestiunea de fond pusă înaintea tribunalului de prima instanță, ci o altă chestiune cu totul incidentală, și anume aceea că X nu poate cere înscrierea în listele electorale ale unui județ din țară ca unul ce nu a fost în prealabil înscris în listele dobrogene.

Legea pentru organizarea Dobrogei din 9 Martie 1880 declară, prin art. său 3, cetățeni români pe toți locuitorii acestei provincii cari în ziua de 11 Aprilie 1877 erau cetățeni otomani.

Este un caz de naționalizare prin *anxiune*.

Totuș, legiuitorul, din motive de ordin politic, nu acordă noilor cetățeni plenitudinea drepturilor recunoscute și garantate de Constituțiune celorlalți români. În special, printre drepturile ce lipseau era și acela de a fi alegător și ales în Parlamentul țării.

Aceste drepturi în minus urmau să le fie acordate mai târziu, când guvernul ar fi găsit oportun, și când pe baza art. 133 din Constituțiune, ar fi întins regimul constituțional și la județele de dincolo de Dunăre. În adevăr, art. 3, al. II al legii sus citate, adaugă în acest sens: «o lege specială va determina condițiunile cu cari ei vor putea exercita drepturile lor politice și cumpăra imobile rurale în România propriu zisă. O altă lege va statua despre reprezentățiunea locuitorilor Dobrogeni în Parlamentul român».

Această din urmă lege, cu totul specială, a întârziat de a apare, din motive cari pentru un moment ne sunt cu totul indiferente, până la 19 Aprilie 1909, când a văzut lumina zilei sub titlul de lege pentru acordarea drepturilor politice locuitorilor din județele Constanța și Tulcea.

Noua lege, prin art. său 1, acordă cetățenilor români din Dobrogea, adică aceluia cari căpătaseră această calitate la 9 Martie 1880 sau fiilor lor, precum și românilor veniți din alte state, proprietari de imobile rurale în Dobrogea, cari la 19 Aprilie 1909 s'ar fi găsit domiciliați acolo și ar fi renunțat la protecțiunea străină, plenitudinea drepturilor politice recunoscute românilor prin Constituțiune în general.

Prin urmare, ambele categorii de noi cetățeni pot cere de îndată înscrierea lor în listele elec-

torale. Românii originari din alte state o vor cere-o în Dobrogea, căci acolo trebuiesc să fie domiciliați și apoi acolo au și proprietăți rurale și deci censul. Fostii cetățeni otomani la 1877, deveniți apoi cetățeni români, o vor cere-o tot în județele Tulcea și Constanța, dar o vor putea cere și în oricare altă parte a țării, căci lor noua lege nu le impune nicăieri obligațiunea de a fi așezați la data promulgării ei pe teritoriul dobrogean, cum impunea românilor din alte state. Legea nici nu ar fi putut conține o asemenea obligațiune, căci ea ar fi însemnat că noui cetățeni nu ar fi avut facultatea de a-și exercita drepturile lor politice decât într-o anumită parte a țării, numai în Dobrogea. Ori, aceasta ar fi însemnat pur și simplu că ei nu sunt asimilați completamente, din punctul de vedere politic, cu românii din restul țării, despre cari se știe că pot face uz de drepturile lor politice în orice județ ar voi să se stabilească (dacă, evident, întrunesc și celelalte condițiuni cerute de lege).

Așa dar X, fost cetățean otoman la 11 Aprilie 1877 și devenit cetățean român, poate cere înscrierea sa în listele electorale în oricare parte a țării.

El nu poate fi obligat a-și exercita drepturile politice numai în Dobrogea, căci atunci nu ar mai fi pe picior de egalitate cu ceilalți conaționali din restul țării. Printr-o asemenea interpretare s'ar ajunge să se eludeze chiar legea.

X nici măcar nu poate fi obligat a se înscri mai întâiu în listele electorale din Dobrogea și numai după aceea în listele altui județ de dincoace de Dunăre, căci această obligațiune nu rezultă din nici un text de lege. Art. 5, pe care pare a voi să se întemeieze Curtea din Galați, când susține opiniunea ce noi nu o putem împărtăși, nu face decât să arate care este procedura electorală, prin derogare la legea comună pentru primul an. «Pentru întocmirea primelor liste electorale se instituiesc pentru această singură dată două comisiuni», zice acest articol. Și aceasta este atât de adevărat încât legea însăși adaugă în ultimul său alineat: «Pe viitor se va urma în totul conform legii pentru întocmirea, revizuirea și permanența listelor electorale». Legea însă nu obligă de loc pe cetățenii dobrogeni să ceară neapărat înscrierea lor în listele electorale ale județelor Tulcea sau Constanța. Și am arătat mai sus de ce nu poate impune această obligațiune.

Considerațiunile Curții de apel sunt trase așa dar dintr-o interpretare greșită a legii în general și a art. 1 în special, ceea ce face ca deciziunea de mai sus să fie, după noi, nejuridică. Instanța judecătorească nu poate creea dreptul, ci numai a-l aplica.

Anibal Teodorescu